

מס' קידושין - גליון ג'

פ' וירא תשע"ה

שינון לחזרה

תמצית שקלא וטריא עם ביאורים והערות

[דף י' ע"א - דף י"ג ע"ב]

יאשיה (ואשעיא) דדריש מדכתיב 'זמתו גם שניהם' דבעינן שיהיו שניהם שוין כאחד (אבל אם היתה היא קטנה והוא גדול, או הוא קטן דלאו בר עונשין והיא גדולה בת עונשין, אין הגדול נהרג).

גמר ביאה קונה

« הקונה אשה בביאה (באירוסין) אינה נקנית לו על ידי תחילת ביאה (העיראה) אלא בגמר ביאה, שכל הבעל דעתו על גמר ביאה.

ונפקה מינה: (א) אם הערה בה וקודם גמר ביאה פשטה ידה וקבלה קידושין מאחר (וכיון שאינה נקנית לראשון עד גמר ביאה תפסו בה קידושין שני, (ב) דכהן גדול אסור לקדש אשה בביאה (דהא כהן גדול אינו מותר לישא בעולה אלא בתולה דכתיב 'בתולה מעמיו יקח, וכיון שאינה נקנית לו עד גמר ביאה, ומהעיראה ואילך הרי נחשבת כבר כבעולה, נמצא דמשהערה בה שלא לשם קידושין נעשתה בעולה ושוב אסורה לה).

ביאה עושה נשואין או אירוסין

בגמרא נסתפק בדין המקדש בביאה, מי הויא הך ביאה כנשואין, או אינה אלא כשאר אירוסין (וכמו המקדש בכסף ובשטר שאינו אלא אירוסין עד שתכנס לחופה).

ונפקא מינה, דאשה ארוסה שמתה אין בעלה יורש אותה (ומנדוניית בית אביה, דלא תקנו ירושת הבעל עד שתכנס לחופה דגבי ירושת הבעל כתיב 'לשאריו הקרוב אלי' וגו', והאי לאו שארו הוא דהא לא באו עדיין לידי קירוב בשרו, ואם הוא כהן אינו רשאי ליטמא לה (דגם בזה כתיב 'כי אם לשאר' והאי לאו שארו הוא, ואינו מיפר נדריה ובלבדו בלא אביה), אבל משנשאת יורשה ומיטמא לה ומיפר נדריה (בלא אביה). הגמרא בעי למויפשט איבעיא זו משלש מקומות, אבל כולם נדחו:

(א) האב יש לו זכות בבתו (בקטנותה ובנעירותה) בקידושיה, הן בכסף ושכסף קידושיה שלח (והן בשטר ושם קבל שטר אירוסין עליה הרי זו מקודשת) והן בביאה (שרשאי למוסרה לביאה על כרחיה לשם קידושין), וזוהי במציאתה ובמעשה ידיה, ומיפר את נדריה (קודם אירוסין מיפר בלבדו ומשנתארסה מיפר ביהוד עם בעלה), ומקבל את גיטתה (אם גירשה בעלה מן האירוסין בעודה נערה, אבל

מראי מקומות לתוספות

דף י' ע"א: ד"ה כל הבעל דעתו על גמר ביאה.

דף י' ע"ב: כל העמוד.

דף י"א ע"א: מד"ה קוביוסטוס עד סוף העמוד.

דף י"א ע"ב: ד"ה והרי טענה.

דף י"ב ע"א: ד"ה רב חסדא.

דף י"ב ע"ב: מד"ה והאיכא סהדי עד סוף העמוד.

דף י"ג ע"א: ד"ה כסס שאין האשה נקנית.

דף י"ג ע"ב: ד"ה מלוה הכמוזה, ד"ה לכ"ע נעשה, וד"ה מדאמר.

[דף י.]

המשך דין ביאה שלא כדרכה

« **לחכמים,** ילפינן מ'בעולות בעל' דבעל עושה אותה בעולה שלא כדרכה ואין אחר עושה אותה בעולה שלא כדרכה; בין לענין קטלא (שם בא עליה אחר אין מיתתו בחנק כדון בא על אשת איש, אלא בסקילה כדון בא על נערה בתולה מאורסה) ובין לענין קנס (שהמאנס או מפתה אותה אחר בעולה זו (באופן שאינה ארוסה אלא שאדם בא עליה שלא כדרכה) משלם קנסא נ' כסף).

לרבי, ילפינן מ'בעולות בעל' שאין אחר עושה אותה בעולה שלא כדרכה רק לענין קנס (וכגון אם בא עליה י' אנשים שלא כדרכה כלהו משלמי קנס), אבל לענין קטלא הבא עליה אחר כך מיתתו בחנק ולא בסקילה (ולענין קטלא נחשבת כבעולה), דכתיב 'זמת האיש אשר שכב עמה לבדו' (וקרא יתירה הוא דהא כתיב ולנערה לא תעשה דבר, ועל כרחך למעט דווקא הראשון מיתתו בסקילה ולא הבא עליה אח"כ, והיינו אפילו באופן שהראשון בא עליה שלא כדרכה).

– רבנן מובעי להו האי 'לבדו' יתירה, לכדדריש ר' יונתן דלא בעינן שיהיו (הנואף והנואפת) שניהם שוים (בני עונשין, אלא אפילו אם גדול בא על הקטנה שהקטנה אינה בת עונשין מימי יומת הגדול לבדו), והוא לאפוקי מר'

גליץ קנין תורה

ולא קנאה בכסף) אינה אוכלת תרומה והן מצד שפחה אינה אוכלת דכתיב 'זכה כי יקנה נפש קנין כספו' והא לא קנאה בכסף, והן מצד אשתו אינה אוכלת דקדושין לא תפסי בה שתהא מקודשת לו בביאתה שהרי היא כחמור (כדדרשינן עם הדופה לחמור) שאין קידושין תופסין בה) ומכל מקום אם קנאה בכסף אוכלת בתרומה (דהוי קנין כספו), כל שכן אשתו דכשבא עליה אוכלת בתרומה, אינו דין שאם קנאה בכסף (אף שעדיין לא נכנסה לחופה) אוכלת בתרומה מן התורה. אלא דרבנן גזרו שלא תאכל תרומה עד שתכנס לחופה (כדעולא גזירה שמא ימונו לה כוס בבית אביה ותשקנו לאחיה ולאחותיה).

ומביא ראיה, דעל כרחק מיירי בכסף שלא על ידי חופה וביאה שלא על ידי חופה, דאי בכסף שעל ידי חופה וביאה שעל ידי חופה קשה הא בתרומה פשוט שיכולה לאכול (אפילו מדרבנן, ומאי זה שפייס דמדרבנן אינה אוכלת עד שתכנס לחופה), ואי בביאה שעל ידי חופה וכסף שלא על ידי חופה (ועל זה קאמר דמדרבנן אינה אוכלת עד שתכנס לחופה) קשה דאיך אפשר ללמוד כסף שלא על ידי חופה מביאה שעל ידי חופה (ולענין שאוכלת עכ"פ מן התורה), והא בביאה איכא תרתי (ביאה וחופה) ובכסף ליכא אלא חדא. אלא על כרחק יליף כסף שלא על ידי חופה מביאה שלא על ידי חופה, ומדפשיטא ליה בביאה שאוכלת על כרחק ממעם דביאה נישואין עושה, דאם ביאה אינו עושה אלא אירוסין קשה מאי שנא ביאה דפשיטא ליה (שאוכלת מה"ת) ומאי שנא כסף דמספקא ליה. ומדחה ליה בב' אופנים:

א. ר' נחמן בר יצחק: לעולם ביאה אירוסין עושה והאין הכי נמי בביאה שלא על ידי חופה מספקא ליה גם כן אם אוכלת בתרומה כמו דמספקא ליה בכסף כיון דתרומה אינו עושה אלא אירוסין, והכא מיירי בביאה שעל ידי חופה וכסף שלא על ידי חופה ולכך בביאה פשיטא ליה ובכסף מספקא ליה, ומכל מקום יליף שפיר ר' יהודה בן בתירה כסף מביאה ואף דבביאה איכא תרתי ובכסף ליכא אלא חדא, דדריש קל והומר משפחה כנענית שאין ביאתה מאכילתה בתרומה אפילו על ידי חופה (וחופה לא מעלה ולא מוריד אצלה כיון שאינה בת נישואין דאין קידושין תופסין בה) ומכל מקום כספה מאכילתה בתרומה אפילו בלא חופה (דהוי קנין כספו), כל שכן אשה שביאתה מאכילתה בתרומה על ידי חופה, אינו דין שכספה מאכילתה בתרומה בלא חופה. אלא מדרבנן אינה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה משום גזירה דעולא.

וכן בג בג סבירא ליה דליכא למילף משפחה כנענית, דשאני שפחה דלא שייר בקנינה (ואחר שנתן הכסף אין הקנין חסר כלום) **מה שאין בן באשה דשייר בקנינה** (ודאבתי מיהסרה מסירה לחופה לענין ליורשה וליטמא לה).

ב. רבינא: לעולם ביאה אירוסין עושה, ובא ללמוד כסף שלא ע"י חופה מביאה שלא ע"י חופה, ואין להקשות מאי שנא ביאה דפשיטא ליה ומאי שנא כסף דמספקא ליה, דלעולם גם יוהנן בן בג בג היה פשיטא ליה דמדאורייתא בתרומה אוכלת בתרומה ואפילו בלא חופה דבתרומה עכ"פ נקנית לו, ולא שלא לר' יהודה בן בתירה לשאול אלא למה אינו אוסר עכ"פ מדרבנן משום חשש סימפון

משכנה או משניסת אפילו בעודה נערה שוב אין לאביה רשות בה), אבל אינו אוכל פירות בחייה (מנכסים שנפלו לה בירושה מכית אבי אמה). **משנישאת** יוצאת מרשות אביה ונכנסת ברשות בעלה שזוכה בכל אלו השנויים למעלה, וגם עדיף זכות בעלה (יותר מזכות אביה) שאוכל פירות בחייה.

ומביא ראיה, מדקתני תחלה שהאב זוכה בקידושיה למוסרה לביאה, וקאמר אחר כך 'נישאת', אלמא ביאה אירוסין עושה ולא נישואין. ומדחה, דלעולם ביאה נישואין עושה, והאי דקתני 'נישאת' קאי על היכא שקדשה אביה בכסף או שטר (דאלו דאי אינם עושה נישואין אלא אירוסין).

[דף י:]

(ב) בת שלש שנים ויום אחד ראויה להתקדש בביאה (ע"י אביה, דקם להו לרבנן דשוב אין בתוליה חוזרין ומאו היא ראויה לביאה, אבל פחות מג' שנים ויום אחד הוי כנותן אצבע בעין ואינה ביאה), **ואם בא עליה יבם קנאה** (ושוב אינה יוצאה ממנו אלא בגט שמקבל אביה בשבילה, ולא ע"י הליצה, אבל פחות מג' שנים אינה ביאה ואינה נקנית לו), **וכל הבא עליה חייב משום אשת איש** (ואם קיבל בה אביה קידושין, אבל פחות מג' שנים נהי דקדושי כסף שלה קדושין הן לחייב כל הבא עליה לאחר שלש, אבל הבא עליה בתוך שלש לא נתייבב ע"פ שהיא אשת איש דלאו ביאה היא), **ואם בא עליה בעלה כשהיא נדה הרי היא מטמאתו כדון בועל נדה, שאם שכב אפילו על עשר מצעות** (זה על גבי הן) **מטמא משכב התחתון** (אע"פ שלא נגע בו) **כמשכב העליון** (ומיהו לא דמי למשכבה של נדה עצמה שנעשים כל המצעות אב הטומאה למטא אדם וכלים, אבל משכבו של הבעל נדה אינו נעשה אלא ראשון לטומאה למטא אוכלין ומשקין כעליונו של זב. וכל זה דוקא בבת ג' שנים, אבל פחות מכאן אינה מטמאה את בועלה אלא טומאת ערב כנוגע בעלמא ולא כבועל נדה), **ואם נישאת לכהן אוכלת בתרומה** (משא"כ פחותה מבת ג' שנים שנשאת לכהן אינה אוכלת בתרומה הואיל ואין ביאתה ביאה), **ואם בא עליה אחד מכל עריות שבתורה מומתין על ידה והיא פטורה** (לפי שאינה בת עונשין, אבל בפחותה מג' שנים אינם מומתין על ידה כיון שאין ביאתה ביאה), **ואם בא עליה אחד מן הפסולין** (וכגון עכו"ם או חלל או נתין וממור) **פסלה מן הכהונה** (ומן התרומה אם היא בת כהן, דהא ביאתה ביאה ועשאת חללה).

ומביא ראיה, מדקתני תחלה שמתקדשת בביאה, וקתני אחר כך **ואם נישאת לכהן אוכלת בתרומה** (וקס"ד פירושו דאם אחר ביאה נכנסה לחופה לנישואין אוכלת בתרומה משא"כ פחותה מבת ג' שנים אין חופתה מאכילתה הואיל ואין ביאתה ביאה), הרי דביאה לחוד אינו עושה אלא אירוסין. **ומדחה,** דלעולם ביאה נישואין עושה, וקאמר דאם הני נישואין (דקתני רישא שנתקדשה בביאה) היה לכהן אוכלת בתרומה.

(ג) יוהנן בן בג בג שלח לשאול מר' יהודה בן בתירה בנציבין, מנלן דבת ישראל שנתארסה לכהן בקנין כסף (ועדיין לא נכנסה לחופה) אוכלת בתרומה מן התורה. והשיב ר' יהודה בן בתירה דילפינן בקל והומר משפחה כנענית שאם בא עליה כהן

גליון קנין תורה

הבעל^א, דבתרווייהו משום סימפון איכא אבל משום שמא תשקה ליכא ודליתנהו לאחיה ולאחותה גבה.

קידושי כסף לבית שמאי בדינר

✦ קידושי כסף לבית שמאי הוא לכל הפחות בדינר או בשוה דינר. ומבואר בגמרא ד' דרכים לבאר שימת בית שמאי:

(א) ר' זירא: שכן אשה מקפדת על עצמה ואינה מתקדשת בפחות מדינר וד'כסף' כתיב בקרא, ולגבי אשה לא חשיב כסף אלא דבר שרגילה בו להקפיד; תנוד'ה שכן. והיינו בסתם נשים, אבל בנותיו של ר' ינאי שמקפידין על עצמם ולא ניהא להו להתקדש בפחות משלשה קבין של דינרים וזוברים, לא הוו קדושין אלא בסכום זה (עפ"י רד"ה דשו"ה, ועי' תנוד'ה שכן אשה).

והיינו דוקא כשלא ראתה כמה מקדשה, כגון שקידשה בלילה, או ששלחה שליח לקבל קידושיה ושהשליח לא נמלך בה בכמה, דבאופנים אלו לא הוו קדושין אלא בשיעור דינר לסתם נשים, ובתקבא דינרי לבנתיה דר' ינאי, כיון שרגילות להקפיד על סכום זה ומסתמא לא ניהא להו להתקדש בפחות, אבל אשה שפשטה ידה וקבלה חד זוזא לשם קידושין, ודאי מתקדשת אפילו בשיעור פרוטה, ואין חילוק בין סתם נשים לבנתיה דר' ינאי, כיון שגילתה דעתה שאינה מקפדת על דינר אלא מתקדשת אפילו בשוה פרוטה.

(ב) רב יוסף: טעמייהו דבית שמאי כדרב יהודה אמר רב אסי, דכל 'כסף' האמור בתורה הכוונה לכסף צורי ופי' כשמפורש בתורה 'שקל' הכוונה לשקל צורי, והיכי דכתיב סתם 'כסף' בלא שם מטבע הכוונה למטבע הפחותה שבצורין, וכל כסף האמור בדברי חכמים הכוונה לכסף מדינה. הלכך אי אפשר לומר דשיעור כסף האמור בתורה גבי קידושי אשה ופי' דילפינן קיחה קיחה משדה עפרון והתם כסף כתיב) הוא פרוטה, דפרוטה הוא מטבע של נחושת ובצורי ליכא מטבע של נחושת, וכיון דאפיקתיה מפרוטה אלמא דבעינן מידי דחשיבות, לכך ואע"פ שהדינר אינו מטבע היותר פחות שבצורי שהרי יש 'מעה' ושאר מטבעות, מכל מקום אוקמוה אדינר כיון שהוא מטבע חשוב.

לפי זה יוצא לרב יוסף חומרא, דאפילו פשטה ידה וקבלה קידושין מאחר אינה מקודשת בפחות מדינר, וגם יוצא לדבריו קולא, דאפילו בנתיה דר' ינאי מתקדשת בדינר אף כשקידשה בלילה או כשעשתה שליח ודלרב יוסף אין שיעור דינר תלוי בקפידה אלא כך הוא שיעור האמור בתורה.

ולשון ביטול המקח, והיינו למה לא היישגן שמא ימצא בה מום ונמצאו קדושי מעות ובטלים ונמצא שאכלה זרה בתרומה. ור' יהודה בן בתירה השיב לו, דהנה זה ברור דהיכא שקידשה בביאה לא היישגן לסימפון ושאיין אדם שותה בכום אלא אם כן בודקו וידע וקבל עליו^א, לכך יליף בקל וחומר והגם בקידושי כסף ליכא למיחש לסימפון מושפחה כנענית שאין ביאתה מאכילתה בתרומה ואפילו מן התורה ומכל מקום כספה מאכילתה בתרומה ואפילו מדרבנן ולא היישגן לסימפון, כל שכן אשה שביאתה מאכילתה בתרומה והן מה'ית והן מדרבנן דבזה ודאי לא היישגן לסימפון כגיל' אינו דין שכספה מאכילתה בתרומה ולא ניהוש לסימפון. ומכל מקום מטעם אחר גזרו רבנן שלא תאכל תרומה עד שתכנס לחופה, משום גזירה דעולא ושמא תשקה לאחיה ולאחותיה.

[דף יא.]

יוחנן בן בג בג סבירא ליה דאין ראייה משפחה, דבעבדים לא שייך חשש סימפון ושמא ימצא בו מום, דאי מומין שבגלוי הא כבר ראה אותם וסבר וקיבל, ומה ימצא בו השתא מה שלא ראה מתחילה, ואי מומין שבסתר ודאיכא למיחש שלא ראה אותם מתחילה ועכשיו ימצא אותם לא איכפת ליה בהני מומין כיון דלא בעי ליה אלא למלאכה, וגם אין לחוש שמא יודע שהוא גנב או קוביוסמוס (וגנב נפשות) דמכל מקום לא יוכל לבטל המקח בשביל כך וכיון דסתם עבד גנב הוא ואין כאן מקח מעות, ואי משום חשש שמא יודע שהוא לסטים מזויין או נכתב למלוכות ונתחייב מיתה למלך שאינם שכיחין ודאיכא למיטר שלא קיבל עליו והוי מקח מעות למפרע, גם לזה אין לחוש דהני קלא אית להו ואי"כ גם בזה לא הוי מקח מעות דודאי שמע מתחילה וסבר וקיבל^ב. אבל באשה איכא למיחש שמא ימצא בה מומין שבסתר, לכך בקידושי כסף יש לאסור מדרבנן שלא תאכל בתרומה עד שתכנס לחופה משום חשש סימפון.

נמצא לרבינא, דבין יוחנן בן בג בג ובין ר' יהודה בן בתירה סבירא להו לדינא דארוסה שנתקדשה בכסף מן התורה אוכלת בתרומה ומדרבנן אינה אוכלת, אלא פליגי במעמא למה אסרו רבנן; ליוחנן בן בג בג הטעם משום חשש סימפון, ולר' יהודה בן בתירה הטעם כדעולא גזירה שמא תשקה לאחיה ולאחותיה.

נפקא מינה: (א) אם הבעל קיבל עליו את המומים; משום סימפון ליכא אבל משום דעולא איכא, (ב) אם האב מסר את בתו לשלוחי הבעל ועודה בדרך, (ג) או שהלכו שלוחי האב עם שלוחי

א. ואפילו נציהא גלא מופה אף על הכז שאינו עושה אלא אירוסין מ"מ שייך ג"כ קנאל זו, כיון דודאי גא עליה לשם נישואין דהא אין אדם עושה בעילתו בעולת זנות (תנוד'ה זו).

ב. כן פירש"י, מיהו עי' תוס' (ד"ה הנה) ורשב"א וריטב"א ועוד ראשונים דגם נלמסטיס מוזיין או מוכתב למלוכה מני למימר הרי שקל לפניך ולבטל המקח, אלא פי' הגמרא הני קלא אית להו, וכיון דהאי עבד לית ליה קלא מסתמא לא חיישגן שיתבדר אס"כ שהוא לסטים או מוכתב למלוכה ללא שכיסי כיון דלית ליה קלא.

ג. כן הוא גירסת רש"י לפנינו שהלכו 'שלוחי' האב עם שלוחי הבעל, אבל בתום הרא"ש הגירסא 'שהלכו האב' עם שלוחי הבעל, ועי' פאר"י (דף י: ד"ה זה שגור) דלא חיישגן שמא תשקה לאציה כיון דגדול הוא ומהר כן. ואולי ס"ל לנש"י דגם לאציה יש לחוש שמא תשקה אותו, ודוקא לשלוחי האב לא חיישגן שמקח אומס.

גליץ קנין תורה

הכתוב בתורה בענין דוקא כסף צורי, ולא גמרינן ממעשר כיון דלא דמו למעשר, ועוד דדוקא הקדש גמרינן ממעשר כיון דכתיב ביה 'כסף' יתירא לדרשה.

– למסקנא מקשה בגמרא מיקדושינן דכתיב ביה כסף סתם ודגמרינן קיחה קיחה משדה עפרון והתם כסף כתיב ומכל מקום פליגי בית שמאי ובית הלל, דלכ"ש בעינן דינר ולכ"ה בפרוטה סגי, ואם איתא דרב אסי סובר דכל כסף האמור בתורה הוא כסף צורי, נמצא דרב אסי סבירא ליה כבית שמאי. לכך מסיק דרב אסי לא הצריך כסף צורי אלא היכי דכתיב בתורה **כסף קצוב**, כגון חמש סלעים של פדיון הבן ודכתיב ביה 'כסף חמשת שקלים', שלשים של עבד (בשור שהרג את העבד שבעל השור צריך לשלם קנס לבעל העבד כדכתיב 'כסף שלשים שקלים יתן לאדוניו', חמשים של אונס או מפתה) וצריך לשלם קנס לאבי הנערה ודכתיב ביה 'חמשים כסף', מאה של מוציא שם רע ועל בת ישראל ונמצא שדיבר שקר צריך לשלם מאה סלעים לאבי הנערה ודכתיב ביה 'מאה כסף', אבל היכי דכתיב כסף סתם וכגון בקידושין לעולם לא בעינן כסף צורי¹.

ואף ידיענן כבר מברייתא דכל כסף קצוב האמור בתורה הוא כסף צורי, אתי רב אסי לשמוענן דכל כסף של דברי חכמים הכוונה לכסף מדינה, כגון בדיון התוקע לחבירו ולר"י הלוי פ' שתוקע לחבירו באונס, ולרבינו חוקן פ' שהכחו אצל אונס² שצריך לשלם לו סלע, אין צריך לשלם סלע צורי שהוא ד' זוז, אלא משלם סלע מדינה דהיינו פלגא דזוזא שהוא רק שמינית שסלע צורי.

(ג) רבי שמעון בן לקיש: עבד עברי ואמה העבריה אינם נקנים בפרוטה, כדיליף חזקיה מדכתיב (באמה) 'זהפדה' ולא כתיב ונפדית³ ללמד שאף אדוניה מסייע לה שתפדה עצמה על ידי שמוגרע ממכספ מקנתה ודהיינו כשהעבד בא לפדות את עצמו מחשב עם אדוניו, כגון שאומר להאדון; כשש מנה לקחתני, ולא היה לך לשעבדני אלא שש שנים, נמצאת קונה עבדותי כל שנה במנה אחד, וכיון שכבר עבדתך שלש שנים צא ממכספ מקנתי דמי עבודת שנים הללו דהיינו ג' מנה, וטול ממני ג' מנה הנשארין, ואם היה עבד נקנה בפרוטה לא היה שייך גרעון כסף ודאין מה לגרע מפרוטה כדי שיוכל העבד להחזיר להאדון מקצת ממכספ מקנתו. ואף שאין הכרח שהעבד יפדה עצמו על ידי גרעון כסף, מכל מקום בעינן שיהא אפשר לו לצאת בגרעון כסף, דומיא דיעוד האמור באמה עבריה ושהאדון רשאי ליעדה בתוך שני אמהות ותהיה מקודשת לו אם יאמר לה הרי את מיועדת לי במה שיש לי עליך ואין צריך ליתן לה כסף אחר לשם קדושתך, שהאדון אינו צריך ליעדה, אבל בעינן שיהא אפשר ליעדה, ולכך אם מכרה אביה לקרובים שאסורה להם משום ערוה לא הוו זביני⁴ (לפי שאין אני מקיים בה 'אשר לא יעדה').

וסבירא להו לבית שמאי דילפינן קידושי אשה מאמה העבריה

1. והא דאמר רב יוסף דטעמייהו דבית שמאי משום דבעינן כסף צורי, ר"ל דבית שמאי ובית הלל פליגי בהא גופא, דכ"ש סבירא להו דכל כסף האמור במורה הוא כסף צורי ואפילו כשאינו קצוב, ולהכי צ"ע בקידושין דינר דוקא, וכ"ה סבירא להו דדוקא כשהוא קצוב בעינן כסף צורי, אבל כסף סתם ממון הוא ואפילו פרוטה (ריש"ף ע"ה).

[דף יא:]

– להחיה אמינא סבירא ליה לרב אסי דכל כסף האמור בתורה הוא כסף צורי ולא כסף אחר בשום מקום, בין בדכתיב כסף סתם ובלי סתם ובין בדכתיב סתם קצוב. מתחילה מקשה הגמרא על זה מג' מקומות דכתיב בהו 'כסף' סתם ומשמע דלא בעינן כסף צורי:

א. במורה במקצת ושאדם תובע מהבירו סתם ממון והנתבע מודה במקצת וכופר במקצת, שהנתבע צריך לישבע על מה שכפר⁵ כתיב 'כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמורו', ומכל מקום בעינן שיהיה שיעור הטענה לכל הפחות שתי כסף ואז אפילו לא כפר הנתבע אלא בפרוטה ושהודה שהיה לו שתי כסף פחות פרוטה⁶ או שהודה בפרוטה (וכפר בשאר) הייב שבועה וכך הדין לשמואל, אבל לרב בעינן שהפירה תהיה לכל הפחות שתי כסף והטענה צריך להיות מעט יותר, מיהו בין כך ובין כך קשיא דכתיב 'כסף' ולתרויהו היינו 'שתי כסף', ולרב אסי ודכל כסף האמור בתורה הוא כסף צורי⁷ למה בעינן שתי כסף, נימא דסגי במעיה אחד ושהוא מטבע הפחותה שבצורי. ומכאן קושיא זו רצו להוכיח דלעולם קרא לאו דוקא כסף קאמר, אלא אממונא בעלמא קפיד, וכיון שלא פירש כמה לא מסרו הכתוב אלא לחכמים, ולא קים להו לרבנן לאשבועה בבציר משתי כסף.

ומתרי, דשאני מודה במקצת דכתיב ביה 'כסף או כלים', להקיש כסף לכלים, מה כלים בעינן שיתבע לכל הפחות שתי כלים ודהא כתיב 'כלים' בלשון רבים, אף כסף בעינן שיתבע לכל הפחות שתי כסף. וגם מקשינן כלים לכסף; מה כסף בעינן שיתבע דבר חשוב ושתי כסף כנ"ל, אף כשתובע כלים בעינן שיתבע כלים שהן שוים לכל הפחות שתי כסף (לאפוקי ממ"ד שאם טענו שני מחטין הייב בהודאת אחת מהן, דסבירא ליה דלכך יצאו כלים (מכלל כסף) למה שהן, כלומר שיתחייב בכלים בכל שהו⁸).

ב. בפדיון מעשר שני וצריך להעלות מעשר שני לירושלים ולאכלם שם, אבל מותר לפדות קדושתן על גבי מעות ולהעלות המעות לירושלים ולקנות שם מהן פירות אחרים⁹ כתיב 'וצרת הכסף בידך', ומצינו שמוותר להלל על פרוטות של נחושת, דתנן שאם הילל אדם מעשר שלו על פרוטות של נחושת ועכשיו רוצה להחליפן בסלע (וכדי להקל משאו) הרשות בידו ולרב אסי הא בעינן כסף צורי דוקא ובצורי ליכא מטבע של נחושת. ומתרי דשאני התם דכתיב 'כסף' תלתא זימני (ונתת הכסף, וצרת הכסף, ונתת בכסף) לרבות כל מילי (אפילו פרוטות של נחושת).

ג. בפדיון הקדש כתיב 'זיסף חמושית כסף ערכך עליו וקם לו', ומכל מקום מותר לחללו על פרוטה של נחושת, דאמר שמואל הקדש שהוא שוה מנה שהחללו על שוה פרוטה מחולל ודאין אונאה להקדש דכתיב 'איש את אחיו' למעוטי הקדש, ואשמעינן דכי היכי דאימעיט הקדש מאונאה אימעיט נמי מביטול מקחו. ומתרי, דשאני פדיון הקדש דכתיב ביה 'כסף' יתירא וגמרינן מפדיון מעשר ושאפשר לחלל אפילו על פרוטה, אבל בשאר כסף

ד. כך הוא לפי פירש"י, ולדבריו אין צורך למירון דגמ' הא דמקשינן גס כלים לכסף, אל"ף אנג שהזכיר דמקשינן כסף לכלים לאשמעינן דבעינן דוקא שתי כסף, מסיק בסיומא דמילתא דגס מקשינן כלים לכסף. מיהו ע"י בסוף (ד"ה והי) ושאר ראשונים שפירשו כזוה"ל אחר.

גליון קנין תורה

ודחינו מקדושי יעוד באמה העבירה, מזה אמה אינה נקנית בפרוטה ודילפינן מקדושי יעוד דבעינן שיהא מצי לגרע מפדיונה, אף אשה אינה מקודשת בפרוטה. ומכירא להו לבי"ש דאף בשתי פרוטות או בפלגא דדינר אינה מקודשת ואף דבכה"ג איכא גירוע עד פרוטה, דכיון דאפיקתיה מפרוטה ואלמא חשיבותא בעינן אוקמה אדינר (שהוא מטבע חשוב).

[דף יב.]

(ד) רבא: טעמייהו דבית שמאי שלא יהיו בנות ישראל כהפקר ולהיות נקנים בדבר מועט. ולפי"ז מודים בית שמאי הלל דמן התורה מתקדשת אשה בפרוטה, אלא סבירא להו דרבנן אפקעו לקידושין הפחותין מדינר כדי שלא יהיו בנות ישראל כהפקר.

קידושי כסף לבית הלל בפרוטה

◊ קידושי כסף לבית הלל הוא בפרוטה או בשוה פרוטה. רב יוסף סבר למימר דהיינו בפרוטה כל דהו (פי' במטבע היותר פחותה היוצאת באותו מקום שנתקדשה אפי"פ שאינה אחד משמנה באיסר, דכיון דנפקא בהרוא דוכתא חשיבא ממונן, אבל אבוי הוכיח שיש שיעור לפרוטה ויאף אם נמצאים בעיר פרוטות שהן פחותים משיעור זה אין אשה מתקדשת אלא בשיעור פרוטה שאמרו חכמים, מזהא דאמר רב דימי בשם רבי סימאי ששיער בדורו דפרוטה הוא אחד משמנה באיסר האיטלקי, ורבין אמר בשם ר' דוסתאי ור' ינאי ור' אושעיא ששיערו בדורם דפרוטה הוא אחד מששה באיסר האיטלקי.

– רב יוסף הביא ראיה לדבריו מזהא דתניא (גבי הנהגה מהקדש שוה פרוטה שהוא חייב להביא קרבן שוה שני סלעים, ואיתא שם) צא והשוב כמה פרוטות בשני סלעים, יותר מאלפים ונבא להראות כמה החמירה תורה בנהגה מן הקדש אפילו בשוגג, דמשום הנאה של שוה פרוטה מביא ב' סלעים שיש בהם כמה פרוטות, וללמד כמה צריך להתרחק מן העבירה, והתיינה אם פרוטה של תורה היינו פרוטה כל דהו בכל מקום, אפשר לפעמים שהפרוטות היוצאות באיזה מקום יהיו פחותות כל כך עד שבשני סלעים יש יותר מאלפים פרוטות, אבל אם פרוטה הוא לעולם אחד משמנה באיסר האיטלקי וכנ"ל לרב דימי, נמצא דבשני סלעים יש רק אלף תקל"ו פרוטות (דבכל סלע יש ד' דינרין, ובכל דינר יש כ"ד איסרים, וכיון דבכל איסר יש ח' פרוטות, נמצא דדינר הוא קצ"ב פרוטות (24 איסרים x 8 פרוטות = 192 פרוטות), וסלע (שהוא ד' דינרין) הוא תשס"ח פרוטות (4 x 192 = 768 פרוטות), וב' סלעים הן אלף תקל"ו פרוטות (2 x 768 = 1536 פרוטות). אבל ההוא סבא דחה ראייתו של רב יוסף, דאין הגירסא 'יותר מאלפים' אלא 'קרוב לאלפים', וכיון דבאלף השני יש ל"ו פרוטות יותר מחצי האלף (והוא איכא אלף ותקל"ו פרוטות בב' סלעים) קרינן ליה 'קרוב לאלפים'.

◊ הובא לעיל פלוגתת רב דימי ורבין כמה הוא שיעור פרוטה; לרב דימי שיעור ר' סימאי בדורו דפרוטה הוא אחד משמנה באיסר האיטלקי, ולרבין שיעור ר' דוסתאי ור' ינאי ור' אושעיא בדורם דפרוטה הוא אחד מששה באיסר האיטלקי.

לחיה אמינא: נחלקו רב דימי ורבין בשיעור פרוטה, דתרויהו מיירי בזמן שיש כ"ד איסרים בדינר; לרב דימי הפרוטות קטנות ויש ח' פרוטות באיסר, ונמצא שיש קצ"ב פרוטות בדינר (8 x 24 = 192), ולרבין הפרוטות גדולות יותר ויש רק ו' פרוטות באיסר, ונמצא שיש קמ"ד פרוטות בדינר (6 x 24 = 144). לפי זה צ"ל דברייתא הנ"ל דתני שבשני סלעים יש קרוב לאלפים פרוטות, לא איתא אלא לרב דימי דלדידיה איכא אלף ותקל"ו פרוטות כנ"ל, משא"כ לרבין לא הוי אלא אלף וקצ"ב פרוטות בב' סלעים.

ולפי זה פלוגתא דהני תנאי כבריייתא, דתנא קמא סבירא ליה דכל דינר כסף הוא שש מעה, ומעה הוא ב' פונדיונין (נמצא דינר הוא י"ב פונדיונין), ופונדיון הוא ב' איסריין (נמצא דינר הוא כ"ד איסרים), ואיסר הוא ב' מוסממיים (נמצא דינר הוא מ"ח מוסממיים), ומסמם הוא שני קונטרונקיין (נמצא דינר הוא צ"ו קונטרונקיין, ואיסר הוא ד' קונטרונקיין), וכל קונטרונק הוא ב' פרוטות; נמצא דכל דינר הוא קצ"ב פרוטות, וכל איסר הוא ח' פרוטות. ורבין שמעון בן גמליאל סבירא ליה, דכל דינר כסף הוא שש מעה, ומעה הוא ג' הדרסיין (נמצא כל דינר הוא י"ח הדרסיין), והדרים הוא ב' הנציין (נמצא דינר הוא ל"ו הנציין), והנץ הוא ב' שמניין (נמצא דינר הוא ע"ב שמניין), וכל שמוין הוא ב' פרוטות; נמצא דכל דינר הוא קמ"ד פרוטות, וכיון שיש כ"ד איסרים בדינר נמצא דכל איסר הוא ו' פרוטות.

למסקנא: לא נחלקו רב דימי ורבין בשיעור פרוטה (נדפליגי תנא קמא ורשב"ג), דתרויהו סבירא להו כתנא קמא שיש קצ"ב פרוטות בדינר, אלא רב דימי מיירי בזמן שהיו האיסרים יקרים ועמדו כ"ד איסרים בדינר, וממילא היו אז ח' פרוטות בכל איסר, ורבין מיירי בזמן שהוזלו האיסרים ועמדו ל"ב איסרים בדינר, ונמצא דכל איסר הוא ו' פרוטות (6 x 32 = 192).

שמה שוה פרוטה במדי

◊ לשמואל, הא דנקטינן אליבא דבית הלל דיש שיעור לקידושין (ואחד מ"ח באיסר או אחד מ"ו באיסר כנ"ל) ואם קידשה בפרוטה כל דהו אינה מקודשת, הני מילי לעשות קידושי ודאי (שם הוא שוה פרוטה באותו מקום הו קידושין ודאי ואם בא אחר וקידשה אחר כך מותרת לראשון ואינה צריכה גט משני), אבל מספק מקודשת אפילו בשוה כל דהו דחיישינן שמא הוא שוה פרוטה במדי (פי' שמה במקום אחר אין דבר זה מצוי והוא שוה שם יותר, לכך הו קידושי ספק, ואינה מותרת לאחר בלא גט).

ו. עי' תוס' ר"י הוקן, דיש שפירשו דהיינו דוקא היכא דלא ידעינן אם שוה פרוטה במדי, אבל היכא דידעינן בודאי ששוה פרוטה במדי או במקום אחר הו קידושי ודאי ולא קידושי ספק, וכן משמע מפירוש"י (ד"ה הו קידושי ודאי) שכתב 'דחיישינן שמא שוה פרוטה במדי'. מיהו המוס' ר"י הוקן יחא ליה לפירוש דאפילו ידעינן בודאי דאיכא דוכתא דשוה פרוטה שם, הו"ל רק ספק מקודשת, הו"ל וזהאי דוכתא לא שוה פרוטה, והספק הוא אי הוי שוה פרוטה שאמרו חכמים היינו דוקא זהאי דוכתא שקדשה, או אפילו אם שוה פרוטה בשום מקום אחר אפי"פ שאינו שוה כאלן דשמא יגיע זה לשם וישוה פרוטה. ועי' במוס' ר"י הוקן שם ובשאר ראשונים שנתמקו אם גם נדבר שאינו מתקיים יש לחוש לשוה פרוטה במדי.

גליץ קנין תורה

דכוחלא לפני רב חסדא ראה שאינו שוה פרוטה והתירה לשני בלא גמ מהראשון; א. לשיטתיה שאין הוששין שמוא שוה פרוטה במדי, ודלא כשמואל, ב. ולא חישש למה שאמרה האם שהאבנים היו שוין פרוטה מעיקרא ורק עכשיו הוולו (כנ"ל דלאו כל כמינה לאוסרה אבתראו, ג. וגם לא חישש למה שייצא הקול דאיכא עדות באידית שיוודעים דבהווא יומא היה שוה פרוטה (כנ"ל דהשתא מיהא ליתנהו קמו, ודלא כאביי ורבא).

אחר כך נשאתה האשה להשני (בלא גמ מהראשון) וילדה לו, ונשארו בסורא מבני משפחתה, אבל רבנן פרישו מהם; לא משום שהששו לשמואל (שמוא שוה פרוטה במדי, דבוה לעולם מודים לרב חסדא דלא חיישין) אלא משום דסבירא להו כאביי ורבא (דכיון דאיכא סהדי באידית אין להקל).

רב מנגיד

• **לרב יוסף היה רב מנגיד** ומכת מרדותו; (א) על המקדש אשה בשוק ואפילו בכסף, דמנהג זילות ופריצות הוא; (ב) ועל המקדש אשה בביאה ומשום פריצותא; (ג) ועל המקדש אשה בלא שידוכי (גם כזה המעם משום פריצותו); (ד) ועל השולח גמ לאשתו ואחר כך הלך אחר השליח והגייעו (וקדם שנתן הגמ) ואמר לו גמ שנתתי לך בטל הוא ודאיכא למיחש דילמא לא ידעי ליה אינשי דבמליה קודם שיבא לידה ושמוא יתננו השליח לאחר שבטלו ותנשא ביה; (ה) ועל המוסר מודעה על הגמ וכגון בגמ מעושה, שאנסוהו לתת גמ, ומוסר מודעה בפני עדים שהגמ שיתן בטל, ורב מנגיד ליה דנמצא שמוציא לעו על בניה; (ו) ועל המוצער שליח דרבנן (שכא להוסינו לדין מפי הדיינין וזה קם עליו ומכחה); (ז) ועל מוי שחל עליו שמתא שלשים יום ודכיון שעמד כל כך בשמתא ולא אתי למשרי שמתיה, נגדיה רב; תוס' ר"י הוקנו; (ח) ועל חתן שדר בבית חמותו (משום חישש שמוא יכשל בה, שסתם חמותה אהבת את חתנה), אבל אם אינו

פ. ע' תוס' (ד"ה ועל דמטל) ועוד ראשונים שהקשו דלטו בשליח רשע עסקין דלף לאחר שביטלו דבעל פניו יתנו לה אח"כ, ועוד וכי משום חשש פשיעת השליח מלקין לבעל. לכן פירשו דמיירי בנכסל גיטא שלא בפני השליח, ואפי' כמ"ד דביטול שלא בפני השליח מהני, והשליח לא ידע ומסרנה לה ונמצא איכא חשש ממזרות, ואפי' למ"ד בטלו אינו מבוטל וליכא חשש ממזרות, מ"מ הרי מוציא לעו על הגט.

ובספר המקנה מיישב פירש"י דס"ל דאם מיירי שלא בפני שליח פשיטא דמנגדין ליה כיון דעבר אתקנתא דרבנן שהמקין ר"ג ולא היו נהרדעא פליגי ע"ז דכל הני דמשיב לא מנינו איסור דרבנן זיה, לכן פירש דמיירי שהגיע בשליח דליכא צוה תקנתא דר"ג, ומה שהקשו התוס' דלטו גרשעי עסקין, י"ל דס"ל לרש"י דחיישין לטעות השליח כדאיכא בנמ' גיטין (ריש פ' השולח) דלישנא ד'גט בטל הוא' (נדפוש"י ז"ל הלן) משמע שמי לטעות, לשעבר ולהבא, וצריך שיכוין הבעל שיהיה בטל להבא, אם כן י"ל שיטעה השליח ויסבור דלשון עבר הוא, א"כ לא גרע מהא דלמר לעיל כל שאינו יודע בציב גיטין וקידושין לא יחל לו עסק עמהן מפני טעות הלשון וכ"ש הכא דאיכא לניחש לטעות השליח ויצוה לדי איסור אשת איש, לכן נגדיה רב.

י. כן פירש"י, ומשמע דמדינא לא מהני מודעה והגט לא בטל, ורב לא היה מנגיד אלא משום שמוציא לעו על צנייה. מיהו ע"י בתום ה"ד דבאמת מהני מודעה והגט בטל וכן מובאר בנמ' ערכין דף כ"א, ולפי"ז אין צריך לחשש הולאת לעו דהא איכא חשש ממזרות, וכנראה כוונת רש"י לאשמעינן, דאפילו בצופן שלנסוף ביטול המודעה ואח"כ נתן הגט, דככה"ג ליכא חשש ממזרות, מ"מ היה רב מנגיד משום חשש הולאת לעו לחודיה, וכן מובאר בתום הרא"ש כ"ן.

רב חסדא לא סבר ליה דשמואל, אלא כל היכא שניתן דבר לשם קידושין וכשהובא לפנינו אינו שוה פרוטה (במקום זה) אינה מקודשת כלל וואם קידשה אחר מקודשת לשני בלא גמ מהראשון, דלא חיישין שמוא היה שוה פרוטה במקום אחר.

• ואפילו אם האם מעידה שבאותו יום (שוה הראשון קידש את בתה) היה שוה פרוטה במקומם (ורק עכשיו הוא שהולו), אינה נאמנת על בתה לאוסרה על השני (ומותרת לשני בלא גמ מהראשון). וכן היה מעשה ביהודית אשתו של ר' חייא, שהיה לה צער לידה (שהיתה יולדת תאומים) והיתה רוצה ליאמר על בעלה, לכך אמרה לבעלה ששמעה מאמה דכשהיתה קטנה קיבל אביה קידושין בעבורה מאיש אחר ונמצא בעל זה החינו ר' חייא אסור לה, ואמר לה ר' חייא שאמה אינה נאמנת לאוסרתה עליו.

דרף יב:

• ואם יצא הקול שבאותו יום שקידשה הראשון היו שם עדות שידעו דבאותו היום היה שוה פרוטה אלא שהעדו נסעו למדינת הים ואינם לפנינו:

לרב חסדא אין הוששין כיון דהשתא אין העדות לפנינו, וילף ליה מר' חנינא שבא שבוייה לפניו ולא היו שם עדות שנשבתה אלא השבוייה בעצמה אמרה נשביתי ומהורה אני והתירה ר' חנינא לכהונה, ודחפה שאמר הוא הפה שהתיר, ולא חישש למה שאמרו לו דאיכא סהדי במדינת הים שראו שנשבתה, דכיון שאין העדים לפנינו אי אפשר לאוסרה.

אביי ורבא לא סבירא להו דרב חסדא ולהתירה היכי שייצא קול דאיכא סהדי במקום אחר, דאיכא למימר דדוקא בשבוייה היקל ר' חנינא כיון דמנוולת נפשה גבי שבאי ומסתבר מפי שלא נבעלה לו לכך היקל להתירה לכהונה, מה שאין כן בקידושין דאיכא חישש אשת איש אין להקל אם יצא הקול דאיכא סהדי במקום אחר שיוודעין דבאותו יום היה שוה פרוטה.

- הוי עובדא בגברא שקידש אשה באבנא דכוחלא ושייש שחור דומה לכחול) ואחר כך קידשה אדם אחר בפרוטה, וכשהביאו האבנא

ז. כן פירשו בתום ורישב"א ורשב"א, דאין לפרש דניחש לשמא איכא סהדי, דא"כ אין לדבר סוף דלעולם איכא לניחש, והא נמי ליכא לפרש דידעינן ודאי דאיכא סהדי במקום אחר שיוודעין דבהוא שעתא הוה ציה שוה פרוטה, דפשיטא דעל זה דאי להחמיר, אלא ע"כ צריך לפרש שילא הקול שיש עדים במדינת הים, וגם האי ילא הקול אין פירושו קלא דאחזק צני דינא כדחזו, דא"כ לא סגי דלא ניחש ליה, אלא מיירי בקלא דלא אחזק צני דינא.

ח. כן הגויסא לפנינו 'אם הקילו בשצויה דמנוולת נפשה גבי שבאי ויקל בלשח איש, מיהו ע"י בתום (ד"ה אם הקילו) ושאל ראשונים דגרסי רב 'אם הקילו בשצויה ויקל בלשח איש, ופירשו דלשני צויה משום דאפילו איכא סהדי שגזיית מ"מ לא היו יודעין אם נעמאה, א"כ אינה אסורה מן התורה, משא"כ בלשח איש דאי איכא סהדי דאומה אבנא דכוחלא אית צה שוה פרוטה הויה אשת איש גמורה ומנגן להקל. ועיין עוד בתום' שם פירוש אחר, וברש"י מ"ס' כחצות (דף קכ"ג).

גליץ קנין תורה

שחטף סלע מידה וקדשה^א, והיא נמלטה ושתקה:

קידשה בשעת מתן מעות, ואמרה אין, הרי היא מקודשת. אמרה לא, אינה מקודשת. ואם שתקה; היבא דשדיך ושדיבר בה קודם לכן ונתרצית להתקדש לו^ב מקודשת ודהא דשתקה משום דניהא לה הוא, אבל בדלא שדיך אינה מקודשת. ולא דמי להא דלעיל דלכולי עלמא בשעת מתן מעות מעות מקודשת אף היבא דשתקה, דשאני התם דלאו דידה היא וכיון דשתקה ודאי לשם קידושין קבלתה, משא"כ הכא דגזל דידה הוא איבא למימר ששתקה כיון שהוא שלה.

קידשה לאחר מתן מעות, אפילו אם רצתה ואמרה אין אינה מקודשת ור"ה לא רצתה, דמעיקרא קבלתיה בחובה שהרי גזל דידה היא, וכי הדר אמרה אין לא קדיהב לה מידי, משא"כ לעיל בשנתן לה משלו בתורת פקדון או בתורת קידושין כו"ע מודי שאם רצתה ואמרה אין מקודשת.

שמענתיה דרב אפי

• כי נח נפשיה דרב אפי עיילו רבנן לבית המדרש ואמרו, כל ששמע שמועה חדשה מפיו יאמרנה באזני חבריו כדי לצרפם שלא ישתכחו, ומובא בגמרא ג' מימרות בשמו:

(א) כשם שאין אשה נקנית בפחות משה פרוטה, כך אין קרקע נקנית בפחות משה פרוטה.

והיינו דוקא כשקונה בתורת דמים ופי' בקנין כסף, דבזה אין חילוק בין אשה לקרקע, אבל כשקונה בחליפין לא דמי אהדדי, דאשה אינה נקנית בחליפין וכדלעיל (דף ג.) הואיל וחליפין איתנהו בפחות משה פרוטה ואשה בפחות משה פרוטה לא מקני נפשאה, אבל קרקע נקנה בחליפין אפילו בכלי שאין בו שוה פרוטה.

(ב) רב יהודה אמר בשם שמואל דכל ודיין שאינו יודע בטיב והלכותו גיטין וקידושין לא יהא לו עסק עמהן, והוסף רב אפי בשם ר' יוחנן, דדיינים אלו והמורים הוראה בעריות ואינם בקיאים קשים לעולם יותר מדור המבול; דהכא כתיב "אלה וכחש ורצה וגנב ונאף פרצו ודמים בדמים נגעו", ותירגם רב יוסף דקאי על אלו שמולידין בנין מנשי חבריהון חובין על חובין מוסיפין ורומזו לדיינים המורים הוראה בעריות ואינם בקיאים ונמצא מתירין אשת איש לעלמא, וקאמר קרא עליהם "על כן תאכל הארץ ואמלל כל יושב בה בחית השדה ובעוף השמים וגם דגי הים יאספו", הרי שנגזרה גזירה בשבילם גם על דגים שבים, ואילו בדור המבול לא נגזרה גזירה על דגים שבים שנאמר "מכל אשר בהרבה מתו" ולא דגים שבים. ואין לומר דגם הכא לא נגזרה גזירה אלא על מאן דעביד לכולהו ואלה וכחש וגו', ולא רק בשביל 'פרצו ודמים בדמים נגעו', דהא לא כתיב 'פרצו' ודהוי

דר בבית חמותו ורק עובר על פתחה לא מנגיד רב, והא דרב ששת נגדיה לה הוא שעבר על פתח חמותו, היינו טעמא משום שהיתה חשודה כבר ממנו.

נחרדעי סבירא להו דבכל אלו לא היה מנגיד רב, מלבד על מי שמקדש בביאה. ובוה גופא נחלקו; יש אומרים שלא היה מנגיד אלא במקדש בלא שידוכי, ויש אומרים דאפילו בשידוכי מנגיד משום פריצותא ודהיינו פריצות שתהא תהלת קירובו באשתו בביאה ונראה כעושה דרך זנות; ע"י תוד"ה משום, וריטב"א.

שתיקה לאחר מתן מעות

• אמר לאשה כנסי סלע זו בפקדון והזר ואמר לה התקדשי לי בו; אם אמר כן בשעת מתן מעות ופי' קודם שקבלתן אמר לה התקדשי לי בו מקודשת, בין אם אמרה 'אין' ובין אם שתקה ודכי קבלתיה אדעתא דהכי קבלתיה, ודוקא כשאמרה 'לא' אינה מקודשת. ואם אמר כן לאחר מתן מעות; אם רצתה ואמרה אין מקודשת, אבל אם שתקה אינה מקודשת, דהאי דשתקה משום דלא איכפת לה הוא.

• אבל אם נתן לה מתחילה בתורת קידושין, כההוא גברא דקדיש בצפיפתא דאסא ומחצלת של הדם וכשאמרו לו דלית בה שוה פרוטה אמר להו תיקדוש בארבע זוזי דאית בה, ונמלטה ופי' נקטה ולא השלכתה ושתקה, נחלקו אמוראי:

רב הונא בריה דרב יהושע סובר דככהאי גוונא מקודשת אפילו כשאמר כן לאחר מתן מעות ושתקה, דלא דמי לפקדון דאיכא למימר שתקה משום דלא איכפת לה והאי דלא השליכה כיון דפקדון יהבינהו ניהלה סברה אי שדינא להו ומיתברי מהייבנא בהו, מה שאין כן הכא דבתורת קידושין יהבינהו ניהלה אי איתא דלא ניהא לה לישדינהו ודהא לא נתחייבה בשמירתה, ומלא שדתינהו שמע מינה נתרצית בקידושין.

ורבא סובר דגם הכא אם שתקה ולאחר מתן מעות אינה מקודשת, דאמו כולהו נשי דינא גמירי וידעי דכיון דלא קבלה נפירותא עלה אי שדיא להו לא תחייב, אלא הכא נמי סברה אי שדינא להו ומיתברי מיתחייבנא באחריותיהו.

[דף יג.]

– רב אחא בר רב שלח לשאל מרבינא איך נקטינן בכהאי גוונא וכשנתן לה מתחילה בתורת קידושין ושתקה לאחר מתן מעות, והשיב לו, אנן לא שמויע לן הא דרב הונא בריה דרב יהושע [לא הוא אמר לנו ולא אחר אמר לנו משמו], אבל אתון דשמויע לכו חושו לה וואצרכוה גיטאן.

• **קידשה בגזל** ודהיינו שגזל הפין ולא יהיב דמיו או בחמס ופי' דיהיב דמי אבל הכעלים לא נתרצו מעולם למכור או בגניבה, וכל אלו בגזל דידה, כגון

יא. נגמרא כלן איתא 'קידשה בגזל ונחמס ונגניבה או שחטף סלע מידה, מיהו לקמן (דף ג.) מנואר דסיפא פירושא דרישא הוא והכל מיירי בגזל דידה, והכי קאמר קידשה בגזל נחמס ונגניבה כילד כגון שחטף סלע מידה וכו', אבל אם קידשה בגזל של אחרים הוא תלוי באם נמאסו הענלים או לא, ע"ש ובמס' ר"י הוקן כלן.

גליץ קנין תורה

וי"ו מוסיף על ענין ראשון דניקו 'על כן וגו' אכולא מילתא אלא 'פרצו' כתיב (בלא וי"ו) ומילתא באפי נפשה היא ועלה לחודה כתיב 'על כן תאכלו'.

[דף יג:]

(ג) אשה יולדת שהביאה הטאתה ומתה קודם שהביאה עולתה; **לרב יהודה אמר שמואל אין היורשין מביאין עולתה אלא אם כן הפרישתה מחיים** וואשמעינן דקריבה לאחר מיתה, אבל לא הפרישתה מחיים אין כופין את היורשין להביא עולה ולדא נתחייבו הנכסים, דסבירא ליה שיעבודא לאו דאורייתא (פי' הא דאמור רבנן דנכסי משתעבדי על תוב המוטל על המת, אין שעבוד זה מן התורה לומר דנכסיה דאינש ערבין ביה ומשתעבדים מדין ערב ולפי זה יהיו מלוה על פה ומלוה של שטר שוין, אלא דוקא מלוה בשטר ההלוא בעצמו שיעבדו שכתב ליה למלוה נכסי אהראין לך, בזה נכסיו משועבדים, אבל במלוה על פה לא משתעבדי ממילא). **לרב אסי אמר ר' יוחנן כופין את היורשין להביא עולתה אף כשלא הפרישתה מחיים**, דסבירא ליה שיעבודא הוה דאורייתא.

– שמואל ור' יוחנן כבר נחלקו בזה הדא זימנא, לענין מלוה על פה (שהלוא לא שיעבד את נכסיו בשטר להמלוה), **רב ושמואל סבירא להו מלוה על פה אינה גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות** (דשיעבודא לאו דאורייתא), מה שאין כן מלוה בשטר גובה בין מן היורשין ובין מן הלקוחות (שהרי הוא עצמו שיעבדו דכתב ליה כל נכסיו דאת לי אהראין לשטרא דנן), **ור' יוחנן וריש לקיש סבירא להו דגם מלוה על פה גובה בין מן היורשין ובין מן הלקוחות** (דשיעבודא הוה דאורייתא).

ואיצטריך לאשמועינן פלוגתיהו בין במלוה על פה ובין ביולדת שמתה, דאי אשמועינן ביולדת הוה אמינא דוקא בזה סובר ר' יוחנן שיעבודא דאורייתא, כיון שהוא מלוה הכתובה בתורה (דהייבא דיולדת מצות המלך היא) לכך חמור כאילו כתובה בשטר, אבל במלוה על פה (שלא הוטל עליו חובה מאת המלך אלא הוא מעסקי מעשה עצמו) מודה לשמואל דשיעבודא לאו דאורייתא. וכן אי אשמועינן פלוגתתם במלוה על פה הוה אמינא דביולדת מודה שמואל לר' יוחנן דכיון שהוא מלוה הכתובה בתורה הוי ליה כמלוה הכתובה בשטר, לכך איצטריך לשמועינן דבתרווייהו פליגי.

לדינא נקט רב פפא דשיעבודא הוה דאורייתא, ולכך מלוה על פה גובה מן היורשין, ומכל מקום אינו גובה מן הלקוחות ואף דמן התורה אפשר לגבות גם מן הלקוחות, דעבדו רבנן תקנתא (ולקוח) מאחר דלית ליה קלא ולהאי מלוה, כיון שאינו כתוב בשטר, והלוקח לא הוה ידע שהלוא הייב מומן ונכסיו משועבדין למלוה, והמלוה איהו דאפסיד אנפשיה שהיה לו לכתוב שטר.

איך אשה קונה את עצמה

• האשה קונה את עצמה מבעלה (להיות ברשותה להנשא לאחר) בגט

או במיתת הבעל. **בגט**, מדכתיב וכתב לה ספר כריתות וכתוב אחר כך והיתה לאיש אחר. **במיתת הבעל**; **להחיה אמינא** בעי למילף מג' מקומות, אבל כולם נדחו:

(א) **מסברא**, דכמו שהבעל אסר לה לעלמא (שהיתה קשורה בו) לכך כשנפטר מן העולם שרי לה (שנפטרה הימנו). **ומדחה**, דהא עריות (כגון אשת אביו וכלתו ואשת אביו) דאסר להו (שעל ידי קדושי הבעל נאסרו לקרוביו) ולא שרי להו (דכשימות הבעל לא שרו להו, שאסורות לקרוביו לעולם).

(ב) **מיבמה**, דאמר רחמנא שאם אין לה בנים אסורה לעולם (ונשאת להיבם), הרי שאם יש לה בנים מותרת להנשא לאחר (ומוכח דעיי מיתת בעלה הותרה להנשא). **ומדחה**, דלעולם יש לומר דגם כשיש לה בנים אסורה להנשא, ולא קאמר רחמנא אלא שאם אין לה בנים מותרת על כל פנים ליבם, מה שאין כן כשיש לה בנים אסורה בין ליבם ובין לעלמא.

(ג) **מאלמנה לכהן גדול**, דאמר רחמנא שאסורה להנשא לו, ומשמע דלכהן הדיוט מותרת (הרי שהותרה עיי מיתת בעלה). **ומדחה**, דלעולם גם לכהן הדיוט אסורה וכמו שאסורה לכלי עלמא דמיתת הבעל אינו מתירה להנשא, ולא קאמר רחמנא אלא דלכהן גדול אסורה בלאו מה שאין כן לכלי עלמא אינה אסורה אלא בעשה (דכתיב בגירושין ויצאה והיתה לאיש אחר, ודרשינן והיתה לאיש עיי גירושין ולא עיי מיתה, ד'שחלה' לוו ולא לאחרת משמע, ולא הבא מכלל עשה עשה), דלזה מוהני מיתת הבעל לאפקועה מחיוב מיתת בית דין ולאוקמה באיסור עשה. וכן מצינו **בפסולי המוקדשין** (פי' קדשים בעלי מומין שנתנו לפדיהו) דכל זמן שלא פדאם אסורים בזביחה ואכילה ואם נהנה מהן מעל, וגם אסורים בגיזה ועבודה (דכתיב לא תגזו), אבל אחר שפדאם מותרין לכל אדם בזביחה ואכילה ואין בהם מעילה, ומכל מקום עדיין אסורין בגיזה ועבודה (ודרשינן 'תזבח ולא גיזה, 'בשר ולא חלב).

למסקנא ילפינן להאי דינא (שהאשה קונה את עצמה במיתת הבעל) מ'ב' דרשות:

(א) מדכתיב (שהיו מכריוס קודם שיצאו למלחמה) **'מי האיש אשר ארש אשה ולא לקחה ילך וישב לביתו פן ימות כמלחמה ואיש אחר יקחנה'**, הרי דבמיתת הבעל מותרת לאחר, ואין לומר ד'אחר' היינו יבם, דיבם לא איקרי אחר.

(ב) דכתיב **'זשנאה האיש האחרון וכתב לה ספר כריתות או כי ימות האיש האחרון'**, הרי איתקש מיתת הבעל לגירושין, ודרשינן מה גירושין שריא וגומרת (להתירה לעלמא כדדרשינן לעיל מדכתיב וכתב לה ספר כריתות) אף מיתה שריא וגומרת.

שאלות ותשובות לחזרה

שאלות

- א. למאי נפקא מינה אם תחילת ביאה קונה או סוף ביאה קונה? (ב' נפ"מ)
- ב. איך נקטינן לדינא אם תחילת ביאה קונה או סוף ביאה קונה, ולמה?
- ג. למאי נפקא מינה אם ביאה אירוסין עושה או נישואין עושה? (ג' נפ"מ)
- ד. אמאי אין ראייה דביאה אירוסין עושה מהא דקתני אביה זכאי בקידושיה בביאה והדר קתני נשאת?
- ה. קמנה שבא עליה אחת מכל העריות שבתורה; מה דינם בפחותה מבת ג' שנים ויום אחד, ומה דינם בבת ג' שנים ויום אחד?
- ו. ר' יהודה בן בתירה למד ק"ו משפחה כנענית דארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה; תבאר הק"ו לפי הלישנא קמא (רב נחמן בר יצחק)?
- ז. מה השיב בן בג בג על ר' יהודה בן בתירה לפי הלישנא קמא?
- ח. ר' יהודה בן בתירה למד ק"ו משפחה כנענית דארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה; תבאר הק"ו לפי הלישנא בתרא (רבינא)?
- ט. מה השיב בן בג בג על ר' יהודה בן בתירה לפי הלישנא בתרא?
- י. לפי הלישנא בתרא (רבינא); למה אמרו חכמים דארוסה בת ישראל אינה אוכלת בתרומה, לר' יהודה בן בתירה ולבן בג בג? ומאי נפקא מינה ביניהם? (ג' נפ"מ)
- יא. 'בית שמאי אומרים בדינר או בשוה דינר'; מאי טעמיהו דבית שמאי? (ד' דרכים: ר' זירא, רב יוסף, ר' שמעון בן לקיש, רבא)
- יב. לבית שמאי דקדושי כסף בדינר, האם יש אופן שתוכל להתקדש אפילו בפחות מדינר?
- יג. בנתיה דר' ינאי דקפדן שלא להתקדש בפחות מתרקבי דינרי, האם צריך ליתן להם תרקבי דינרי לדעת בית שמאי?
- יד. התובע מחבירו סכום כסף והלה הודה במקצת, כמה צריך להיות סכום הטענה וכמה צריך להיות סכום ההודאה כדי שיהיה חייב שבועת מודה במקצת?
- טו. טענו שני מחטין ששוין ב' פרוטות והודה לו באחת מהן, חייב שבועה או לא? ומנלן?
- טז. האם יש דיני אונאה וביטול בהקדש? ומנלן?
- יז. התוקע לחבירו כמה צריך לשלם לו?
- יח. האם אפשר לקנות אמה העבריה בפרוטה? ולמה?
- יט. הנהנה מהקדש בשוגג מביא קרבן אישם: כמה סלעים בעינן שיהא שוה? וכמה פרוטות הוא שוה?
- כ. רב דימי אמר בשם ר' סימאי ששיער דפרוטה הוא אחד משמונה באיסר האיטלקי, ורבין אמר בשם ר' דוסתאי ור' ינאי ור' אושעיא ששיערו דפרוטה אחד משישה באיסר האיטלקי; כמה פליגי לההוה אמינא ולמסקנא?
- כא. קידשה בדבר שאינו שוה פרוטה ושוב קיבלה פרוטה משני לשם קידושין, האם מותרת לשני בלא גט מראשון?
- כב. קידשה בדבר שעכשיו אינו שוה פרוטה, ויצא הקול דאיכא סהדי במקום אחר דידיעי דבהווא יומא היה שוה פרוטה, האם מותרת להנשא לאחר בלא גט מראשון?
- כג. על איזה ח' דברים היה רב מנגיד אליבא דרב יוסף, ועל מה היה מנגיד אליבא דנהרדעי?

קנין תורה גליץ

כד. האם מותר לחתן לדור או לעבור על פתח המות??

כה. ההוא גברא דאקדיש בציתא דאסא וכשאמרו לו שאינו שוה פרוטה אמר תיקדוש בד' זוזי שבה ושקלתא ואישתיקא; מה הדין כשאמר כן בשעת מתן מעות, ומה הדין כשאמר כן לאחר מתן מעות? ולמה?

כו. אמר לה כנסי סלע זו בפקדון ולאחר מתן מעות חזר ואמר התקדשי לי בו ושקתה, מקודשת או לא? ולמה?

כז. חטף סלע מידה ואמר לה כנסי סלע זו שאני הייב ליכי וחזר ואמר לה התקדשי לי בו, וקבלה ממנו ושקתה, מה הדין כשאמר כן בשעת מתן מעות ומה הדין לאחר מתן מעות? ולמה?

כח. האם קרקע נקנה בפחות משוה פרוטה או לא?

כט. מנלן דכל שאינו יודע במיב גיטין וקידושין ועוסק בהן קשה לעולם יותר מדור המבול?

ל. יולדת שהביאה המאתה ולא הביאה עולתה, האם כופין את יורשיה להביא עולתה או לא? ולמה?

לא. מה הדין במלוה על פה או במלוה בשטר לגבות מן היורשין או מן הלקוחות; לרב ושמואל, ולר' יוחנן וריש לקיש? ולמה?

לב. מה היה ההוה אמינא לחלק בין יולדת למלוה על פה?

לג. איך נקמינן לדינא במלוה על פה לגבות מן היורשין או מן הלקוחות? ולמה?

לד. זקונה את עצמה בגט, מנלן?

לה. זקונה את עצמה במיתת הבעל, מנלן? (ב' תירוצים)

לו. האם יש דין מעילה או איסור גיזה ועבודה בפסולי המוקדשין קודם שפרקינהו או אחר שפרקינהו?

תשובות

א. (א) הערה בה ופשטה ידה וקבלה קדושין מאחר ואם תחלת ביאה קונה מקודשת לראשון, אם סוף ביאה קונה מקודשת לשני, (ב) אם בתולה מותרת להנשא לכהן גדול ואם תחלת ביאה קונה מותרת, אם סוף ביאה קונה אמרה דמשקעה בה שלא לשם קידושין נעשית בעולה ואסורה לו.

ב. סוף ביאה קונה, דכל הבעל דעתו על גמר ביאה.

ג. (א) ארוסה אין בעלה יורשה, (ב) ארוסה לכהן אסור לימא לה, (ג) ארוסה אין בעלה מיפר נדריה בלבדו אלא עם אביה.

ד. דכי קתני נשאת על קידושי כסף ושטר דודאי אינם עושין אלא אירוסין.

ה. בפחותה מבת ג' שנים ויום אחד שניהם פטורים דאין ביאתה ביאה, ובבת ג' שנים ויום אחד מומתין על ידה אבל היא פטורה ולפי שאינה בת עונשין.

ו. בא ללמוד דארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה מן התורה, ויליף בק"ו כסף בלא חופה מביאה על ידי חופה, דמה שפחה כנענית שאין ביאתה מאכילתה בתרומה אפילו על ידי חופה, אבל כספה מאכילתה בתרומה אפילו בלא חופה, כ"ש אשה שביאתה מאכילתה על ידי חופה, אינו דין שכספה מאכילתה בתרומה בלא חופה.

ז. שאני שפחה כנענית דלא שויר בקנינה אבל הכא שויר בקנינה.

ח. לכו"ע ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה מן התרומה, ובא ללמוד דאף מדרבנן לא חיישינן לסימפון, ויליף בק"ו כסף בלא חופה מביאה בלא חופה, דמה שפחה כנענית שאין ביאתה מאכילתה בתרומה, כספה מאכילתה בתרומה ולא חיישינן לסימפון, זו שביאתה מאכילתה בתרומה אינו דין שכספה מאכילתה בתרומה ולא נחוש לסימפון.

גליץ קנין תורה

ט. דאין ראייה מעבדים דליכא למיחש לסימפון, דאי משום מומין שבגלוי הא קא חזי ליה, ואי משום מומין שבסתר לא איכפת ליה דלא קא בעי ליה אלא למלאכה, ואם נמצא גנב או קוביוסמום הגיעין ודודאי ידע מתחילה דסתם עבד גנב הוא, ואם נמצא לסטים מזויין או נכתב למלכות ג"כ ידע מזה וסבר וקיבל, כיון דקלא אית להו.

י. לר' יהודה בן בתירה משום דעולא גזירה שמא ימוזגו לה כוס בבית אביה ותשקה לאחיה ולאחותיה, ולבן בג בג דחיישינן לסימפון. ונפקא מינה: (א) הבעל קיבל עליו את המומים ומשום סימפון ליכא, משום דעולא איכא, (ב) מסרה האב לשלוחי הבעל (ג) או שהלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל (בכתיוביהו משום סימפון איכא אבל משום דעולא ליכא הואיל וליתנהו לאחיה ולאחותיה גבה).

יא. ר' זירא: שכן אשה מקפדת על עצמה ואינה מתקדשת בפהות מדינר. לרב יוסף: דסבירא להו כל כסף האמור בתורה וולא רק כסף קצוב הוי כסף צורי ופרוטה של נחשת ליכא בצורי, וכיון דאפיקתיה מפרוטה אלמא מידי דחשיבות בעי אוקמוה אדינרו. לר' שמעון בן לקיש: מה אמה העבריה לא מיקניא בפרוטה דבעינן שיהא מצי לגרע (דומיא דיעה) אף אשה לא מיקניא בפרוטה, וכיון דאפיקתיה מפרוטה אוקמיה אדינר דחשוב. לרבא: הוא מדרבנן כדי שלא יהיו בנות ישראל כהפקר.

יב. לר' זירא היכא דפשטה ידה וקבלה מקודשת אפילו בפרוטה, לאידך טעמים לעולם אינה מקודשת בפהות מדינר.

יג. לר' זירא אינן מתקדשות בפהות מתרבכי דדינרי הויין מפשטה ידה וקבלה, לאידך טעמים לעולם מתקדשות בדינר כמו בשאר נשים.

יד. לרב צריך הטענה להיות יותר משתי כסף וההודאה יהיה לכל הפחות שתי כסף, לשמואל צריך הטענה להיות לכל הפחות שתי כסף וההודאה אפילו בפרוטה סגי (רד"ה ותנן).

טו. מבואר בגמרא כאן (לפי פירש"ן) דפטור, דמקשינן תחילה כסף לכלים מה כלים שנים אף כסף שנים, ושוב מקשינן כלים לכסף מה כסף דבר חשוב דהיינו שתי מעות כסף אף כלים צריכים להיות שוים לכל הפחות שתי כסף ולרב יהיה ההודאה שתי כסף ולשמואל יהיה הטענה לכל הפחות שתי כסף.

טז. אין אונאה להקדש דכתיב באונאה איש את אחיו למעוטי הקדש, ושמואל יליף דכי היכי דאימעיט מאונאה אימעיט נמי מביטול מקח (רד"ה שחללו).

יז. נותן לו סלע, והיינו סלע של דבריהם פלגא דזוזא ושהוא שמינית של סלע צורי שיש בו ד' זוז, דעבידי אינשי דקרו לפלגא דזוזא איסתירא.

יח. אמה העבריה אינה נקנית בפרוטה דבעינן שיהא מצי לגרע מפדיונה, דומיא דיעוד דאף דאי בעי מייעד ואי בעי לא מייעד מכל מקום כל היכא דלא מצי מייעד לא הוו זבינא זבינא, הכא נמי כל היכא דלא מצי מיגרעא לא הוו זבינא זבינא.

יט. ב' סלעים. לתנא קמא שיש כ"ד איסרים בדינר וח' פרוטות באיסר עולה ב' סלעים לאלף ותקל"ו פרוטות ואבל לרשב"ג שיש כ"ד איסרים בדינר אבל רק ו' פרוטות באיסר עולה ב' סלעים לאלף וקנ"ב פרוטות.

כ. להחזה אמינא: רב דימי סובר כתנא קמא שיש דפרוטה זול יותר ויש ח' פרוטות באיסר וממילא יש קצ"ב פרוטות בדינר, ורבין סובר כרשב"ג דפרוטה הוא גדול יותר ויש רק ו' פרוטות באיסר וממילא יש קמ"ד פרוטות בדינר. למסקנא: תרויהו סבירא להו כתנא קמא שיש קצ"ב פרוטות בדינר, אלא רב דימי מירי בזמן שהאיסר היו כתיקנם ועמדו כ"ד איסרים בדינר וממילא היה ח' פרוטות באיסר, ורבין מירי בזמן שהזלו האיסרים ועמדו ל"ב איסרים בדינר וממילא היה רק ו' פרוטות באיסר.

כא. לשמואל אסורה לשני בלא גט מראשון, דחיישינן שמא היה שוה פרוטה במדי. לרב הסדא מותרת לשני בלא גט מראשון, דלית ליה הא דשמואל ואין צריך לחוש שמא היה שוה פרוטה במדי.

כב. לרב הסדא מותרת להנשא דלא חיישינן לעדות כיון דליתנהו קמן, דומיא דר' חנינא שהיקל בשבויה. לאביי ורבא אסורה להנשא דיש לחוש להאי קלא דאיכא לעדות במקום אחר, ואין ראייה מר' חנינא דשאני התם בשבויה שהקילו משא"כ הכא באשת איש יש להחמיר.

כג. לרב יוסף: (א) על דמקדש בשוקא, (ב) ועל דמקדש בביאה, (ג) ועל דמקדש בלא שידוכי, (ד) ועל דמבטיל גיטא, (ה) ועל דמסר מודעא

גליץ קנין תורה

אגיטא, (ו) ועל דמצער שלוחא דרבנן, (ז) ועל דחלה שמתא עילויה תלתין יומין, (ח) ועל חתנא דדייר בי חמוה. לנהרעי: בכלהו לא מנגיד רב אלא על דמקדש בביאה; איכא דאמרי דוקא בלא שידוכי, ואיכא דאמרי אפילו בשידוכי.

כד. לרב יוסף היה רב מנגיד אמואן דדייר בבית חמותו אבל לא על מי שעובר על פתחה, וההוא חתנא דחליף אבבא דבי חמוה ונגדיה רב ששת היינו טעמא מפני שהיתה חשודה ממנו. ולנהרעי משמע דמותר אפילו לדור בבית חמותו ועי' תורה בכלהו.

כה. בשעת מתן מעות מקודשת לכולי עלמא דכי קבילתיה אדעתא דהכי קבילתיה. לאחר מתן מעות; לרבא אינה מקודשת דהאי דשתקה משום דלא איכפת לה והא דלא זרקא לפניו מפני שאינה בקיאה בדינים וסברה אי שדינא להו ומיתברי מיתחייבנא באחריותיהו, לרב הונא בריה דרב יהושע מקודשת דאי איתא דלא ניהא לה לישדינהו הואיל ואינה חייבת באחריותיהו.

כו. לכולי עלמא אינה מקודשת, דהאי דשתקה משום דלא איכפת לה, ומה שלא זרקא כיון דבתורת פקדון יהבינהו ניהלה סברה אי שדינא להו ומיתברי מחייבנא בהו.

כז. בשעת מתן מעות: היכא דשדיך מקודשת, היכא דלא שדיך אינה מקודשת דיכולה למימר אין שקלי ודידי שקלי. לאחר מתן מעות: אפילו אם אמרה אין אינה מקודשת, דמעיקרא קבלתיה בחובה וכי הדר אמרה אין לא קיהיב לה מדי.

כח. בתורת דמים אינו נקנה אלא בפרומה, אבל בתורת חליפין קונין קרקע אפילו בכלי שאינו שוה פרומה.

כט. דבדור המבול לא נגזרה גזירה על דגים שבים דכתיב וכל אשר בחרבה מתו, ובוזה נגזרה גזירה בשבילי אפילו על דגים שבים, דכתיב 'פרצו ודמים בדמים נגעו' שרומזו על אלו דמולדין בנין מנשי חבריהון חובין על חובין מוסיפין, וכתיב אחר כך 'על כן תאבל הארץ וגו' וגם דני הים יאספו'.

ל. כשהפרישתה מחיים לכולי עלמא יביאו עולתה, דעולתה קריבה אפילו לאחר מיתה. כשלא הפרישתה מחיים; למאן דאמר שיעבודא דאורייתא ורי' יוחנן וריש לקיש יביאו יורשין עולתה, ולמאן דאמר שיעבודא לאו דאורייתא ורב ושמואל לא יביאו.

לא. מלוח בשטר לכולי עלמא גובה בין מן היורשין ובין מן הלקוחות דהוא עצמו שיעבדו דכתב ליה כל נכסי דאית לי אחראין לשטרא דנן. מלוח על פה; לרב ושמואל אינו גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות דסבירא להו שיעבודא לאו דאורייתא, ולר' יוחנן וריש לקיש גובה בין מן היורשין ובין מן הלקוחות דסבירא להו שיעבודא דאורייתא.

לב. הוה אמינא דאף מאן דסבירא ליה כמלוח על פה דשיעבודא לאו דאורייתא, מודה ביולדת שיביאו יורשין עולתה לאחר מיתה אף כשלא הפרישתה מחיים, דמלוח בתורה ככתובה בשטר דמיא, קמ"ל דפליגי בתרוייהו.

לג. גובה מן היורשין דנקמינן שיעבודא דאורייתא, אבל מדרבנן אינו גובה מן הלקוחות דעבדו רבנן תקנתא ללוקח הואיל ולית ליה קלא.

לד. דכתיב וכתב לה ספר כריתות, וכתיב אחר כך והיתה לאיש אחר.

לה. (א) דכתיב פן ימות במלחמה ואיש אחר יקחנו, ואין לומר דהיינו יבום דיבום לא מקרי אחר. (ב) דכתיב וכתב לה ספר כריתות או כי ימות האיש האחרון, ואיתקש מיתה לגירושין, מה גירושין שריא וגומרת אף מיתה שריא וגומרת.

לו. קודם שפרקינהו אית בהו מעילה ואסירי בגיזה ועבודה, אחר שפרקינהו מעילה לית בהו אבל אסירי בגיזה ועבודה.

